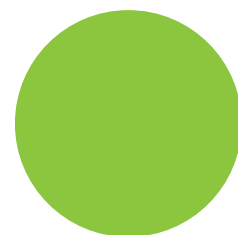

Maak een dakpanconstructie!

In dit artikel beschrijven we een mogelijke, handzame procedure voor scholen die een overstap willen maken van de oude AVI en DMT naar de nieuwe toetsprocedure Technisch lezen. Het is belangrijk om keuzes te overwegen en de consequenties van die keuzes goed te overdenken. We schetsen de overgang van de oude naar de nieuwe situatie, ondersteund met een aangepaste toetskalender. Een dakpanconstructie: het oude (nog) niet helemaal loslaten maar het nieuwe wel opstarten.

'Is overstappen wel verstandig op dit moment?'

Veel scholen volgen de ontwikkeling van het technisch lezen van de leerlingen door het afnemen van de Drie Minuten Test (woorden lezen) en de AVI-leesteksten. De normering van de DMT voldoet niet meer; de toets signaleert de opvallende leerlingen onvoldoende en dat is niet goed. De AVI-leeskaarten zijn aan vervanging toe en een adequatere toetskalender is gewenst. Na jarenlang gebruik van deze DMT-AVI procedure staan we voor een omslag naar een nieuwe situatie in het toetsen van het technisch lezen. Dit komt door de uitgave van het nieuwe toetspakket van Cito voor het technisch lezen, de 'Toetsen Technisch Lezen'. Lang niet alles is duidelijk en er zijn nog veel vraagtekens. Er dringt zich een vergelijking op met de tijd die we doormaakten van de gulden naar de euro ... Het nieuwe is onvermijdelijk; het is goed dat er nieuwe toetsen ontworpen zijn. Maar is het nieuwe wel zo goed en is al het oude dan verkeerd? De ontstane situatie vraagt om een weloverwogen besluit om al dan niet het nieuwe toetspakket te gaan gebruiken. Ook ten aanzien van het toepassen

van het nieuwe toetspakket kunnen er keuzes gemaakt worden.

Scholen vragen zich af: 'Is overstappen wel verstandig op dit moment?' En: 'Welke toetsen zijn nodig, wat doen we wel en wat doen we niet? Kunnen we wel dezelfde (tussen)doelen stellen als we tot nu toe hebben gedaan?'

Er worden heel veel vragen gesteld betreffende de nieuwe toetsingsprocedure. Aanleiding om de toetsen goed te bekijken en de consequenties ervan te overdenken. Dit heeft geleid tot de volgende aanbeveling: hanteer een dakpanconstructie ofwel creëer een overgangssituatie.

Wat wil dat zeggen: een overgangssituatie? Overweeg bij het volgende toetsmoment een dubbele afname: neem de oude- en de nieuwe AVI-toetsen af en normeer de DMT volgens de oude en de nieuwe normen. Dat is veel werk. Wellicht is het mogelijk om nu al te anticiperen op dit meetmoment en extra menskracht te reserveren.

Wat levert al deze inspanning op? Het geeft

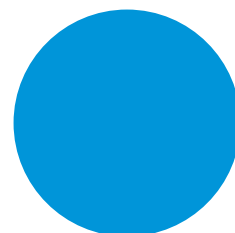

op schoolspecifiek niveau een goed beeld van hoe de resultaten van beide toetsituaties zich tot elkaar verhouden. Welke consequenties heeft dit voor de school, de leesdoelen, de interventies op groepsniveau, de rapportage naar de ouders, enzovoort. Het onderwerp is belangrijk genoeg om er een teambijeenkomst aan te wijden! Wellicht helpen onderstaande aanbevelingen om met elkaar een overwogen besluit te kunnen nemen.

Overweeg het gebruik van Lees-techniek in groep 3

De toets Leestechneik in groep 3 hebben we niet in de toetskalender opgenomen. Het hardop lezen vinden we, met het oog op gerichte interventies voor risicolezers, van cruciaal belang. Natuurlijk kunnen scholen Leestechneik afnemen als zij dat willen. Wij kiezen voor handhaving van de herfst- en voorjaarssignalering in groep 3. Daarnaast worden in januari en juni methodeonafhankelijk de DMT (nieuwe normering) en de nieuwe AVI-toets afgenomen. We willen het belang van de herfstsignalering

in groep 3 vooral benadrukken vanuit het oogpunt van preventie en het vroegtijdig opsporen van leerlingen die mogelijk onvoldoende zullen (gaan) profiteren van het aanvankelijk leesonderwijs. Het doel van de herfstsignalering is om van alle kinderen in een vroeg stadium een beeld te krijgen van de leesontwikkeling, na ongeveer acht weken leesonderwijs. De herfstsignalering is een methodegebonden toets. Bij elke aanvankelijk leesmethode is een herfstsignalering beschikbaar. Deze is te vinden in het Protocol Leesproblemen en Dyslexie (groep 1 t/m 4) en op www.taalonderwijs.nl/dyslexie. Het tijdstip van de herfstsignalering is afhankelijk van de methode. Voor *Veilig Leren Lezen* is de herfstsignalering in de methode opgenomen en worden de toetsen na kern 3 afgenomen, bij *De Leessleutel* na thema 3 en bij Leeslijn na de woorden 'lat' en 'zak' van basisblok a. Van de herfstsignalering zijn vooral de onderdelen grafemen benoemen, nieuwe woorden lezen en tekst lezen van grote signalerende waarde. Met name het tijdsaspect is belangrijk. Het geeft de mate van het geautomatiseerde niveau goed weer.

De leerkracht vertaalt de resultaten van de herfstsignalering door naar de interventies op groepsniveau: welke leerlingen hebben meer (intensieve) instructie nodig om het groepsniveau te kunnen blijven volgen?

Overweeg welke normering van de DMT uw school hanteert bij toetsing in groep 3

Cito paste de normen aan van de DMT. Dat was noodzakelijk, want de toets was sterk 'gevalueerd' en signaleerde niet meer goed. De toets is nu veel strenger genormeerd. Een goed teken, want dan wordt er in de groepen 3 steeds beter leesonderwijs geboden! Echter, in vergelijking met de normen van de toetssite die hoort bij Veilig Lerende Lezen, zijn de nieuwe Cito-normen minder streng (Ed Koekebacker, CPS, 2009). Onze aanbeveling voor gebruikers van deze toetssite is de strakke normering te gebruiken. U signaleert op deze manier sneller uw risicolezers.

Overweeg de inzet van Leestempo vanaf groep 4

Met deze toets kan de leerkracht klassikaal van alle leerlingen hun technisch leesniveau bepalen. Uit die Leestempotoets komt het nieuwe AVI-niveau, waarop de leerkracht de lees-leerstof kan afstemmen.

Toets C-D-E leerlingen dóór

De zwakke lezers en/of de leerlingen waarover twijfels ontstaan, de C-D-E-leerlingen, kunnen vervolgens verder getoetst worden met DMT/AVI-toetskaarten om meer diagnostische informatie te krijgen. We vinden het van belang dat ook van de leerlingen met een C-score de leesontwikkeling nader wordt bekeken. Lage C-scores duiden op een risico en op een volgend meetmoment kan een leerling dan een forse achterstand hebben opgelopen. Dus uit het oogpunt van preventie bepleiten we nadere diagnostiek voor het C-niveau. Bovendien weerspiegelt het percentage C-scores ook het groepsniveau, op basis waarvan de leerkracht het groepsplan dient bij te stellen met gerichte interventies om verdere uitval te voorkomen. De nieuwe procedure levert scholen een besparing in toetstijd op omdat de DMT/AVI-toetsen niet meer bij alle leerlingen worden afgenomen.

andere keuzemogelijkheden in de procedure. 'Scholen kunnen er echter ook voor kiezen bij alle leerlingen alleen de AVI-toetskaarten (en de DMT) af te nemen (...). Deze wijze van toetsen kost in verhouding meer tijd, omdat ook de goede lezers individueel worden getoetst. Maar scholen kunnen natuurlijk goede redenen hebben om toch voor deze intensieve afname te kiezen'.

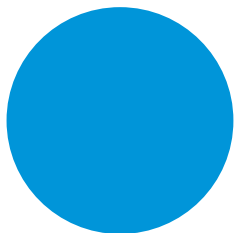
Overweeg voor de groepen 5 tot en met 8 geen gebruik (meer) te maken van de oude Leestempotoetsen.

Eind 2008 zijn de nieuwe toetsen technisch lezen voor groep 3 en groep 4 uitgebracht. De komende jaren verschijnen achtereenvolgens de toetsen voor groep 5, 6, 7 en 8. In het schooljaar 2012/2013 moet deze nieuwe serie compleet zijn. Tot het moment van verschijnen is het aan te bevelen om op de januari- en juni-momenten voor de groepen 5 t/m 8 te toetsen met de nieuwe DMT/AVI-normering. Er wordt dus geen gebruik gemaakt van de oude Leestempo voor de genoemde groepen. Op de toetskalender is de huidige stand van zaken cursief aangegeven.

Overweeg een herfst- en een voorjaarssignalering voor groep 4 t/m 8

Voor de risicoleerlingen van deze groepen bepleiten we handhaving van de herfst- en voorjaarssignalering. De tijdsintervallen tussen de methodeonafhankelijke toetsmomenten vinden we te lang om goed zicht te houden op de vooruitgang van deze subgroep. Probleem dat een rol speelt is de normering; de DMT is op dit meetmoment niet genormeerd. Dat betekent dat het alleen mogelijk is om de individuele ontwikkeling van een risicoleerling te analyseren op basis van een vergelijking met het vorige meetmoment ('Hoeveel woordjes heeft deze leerling meer gelezen ten opzichte van de score van het vorige meetmoment?'). De AVI-kaarten kunnen dan wel afgenomen worden. Houd daarbij goed in de gaten welke versie afgenomen moet worden.

We bepleiten in dit artikel een overgangperiode. We schetsen een aantal keuzemogelijkheden ten aanzien van de nieuwe procedure. We vinden het van belang dat u uzelf en uw collega's

de gelegenheid geeft om een verantwoorde overstap te maken. Neem met elkaar de tijd om de conclusies te trekken op basis van een vergelijking van de resultaten van de toetsen met de oude normering en de toetsen met de nieuwe normering. De voorlichting aan de ouders mag in deze fase uiteraard niet ontbreken.

Welk besluit u ook neemt, het onderwerp is belangrijk genoeg om er in ieder geval op teamniveau goed met elkaar over door te praten!

Met dank aan Ina Cijvat (CPS) en Ed Koeckbacker (CPS).

Toetskalender Technisch Lezen: een dakpanconstructie

oktober	groep 3	<ul style="list-style-type: none"> • Herfstsignalering: grafemen, nieuwe woorden, tekst
	groep 4 t/m 8	<ul style="list-style-type: none"> • AVI de eindtoets B-versie van het vorig schooljaar (AVI E-) voor lln die de eindtoets niet op AVI beheersingsniveau gescoord hebben
januari/ februari	groep 3	<ul style="list-style-type: none"> • Wintersignalering: grafemetoets van de DMT, DMT 1A en 2A en AVI-M3, kaart B
	groep 4	<ul style="list-style-type: none"> • Leestempo groep 4 (nieuw) • AVI M4, kaart A, voor lln die CDE gescoord hebben op de Leestempotoets • DMT 1A, 2A, 3A voor lln die CDE gescoord hebben op de Leestempotoets
april	groep 5 t/m 8	<ul style="list-style-type: none"> • Leestempo groep 5 t/m 8 (nieuw) • AVI M5, M6, M7, Avi+, Kaart A, voor lln die CDE gescoord hebben op de Leestempotoets • DMT 3A, voor lln die CDE gescoord hebben op de Leestempotoets • lln die op kaart 3 CDE scoren worden doorgetoetst met DMT kaart 2A en 1A
	groep 5 t/m 8	<ul style="list-style-type: none"> • AVI M5, AVI M6, AVI M7, Avi+, kaart A voor alle lln • DMT 3A. • lln die op kaart 3 CDE scoren worden doorgetoetst met DMT kaart 2A en 1A
	groep 3	<ul style="list-style-type: none"> • Voorjaarssignalering • AVI M3 versie B, voor lln die op de wintersignalering het beheersingsniveau op AVI M3 niet gehaald hebben • lln die niet beheerst scoren, worden verder getoetst met DMT 1C en 2C* • lln die AVI M3, wintersignalering beheerst gescoord hebben, worden getoetst met AVI E3, kaart B
	groep 4 t/m 8	<ul style="list-style-type: none"> • AVI de middentoets B-versie (AVI M-) voor lln die de middentoets niet op beheersingsniveau gescoord hebben
juni	groep 3	<ul style="list-style-type: none"> • Eindsignalering • AVI E3, kaart A • DMT 1B, 2B, 3B
	groep 4	<ul style="list-style-type: none"> • Leestempo groep 4 (nieuw) • AVI E4, kaart A, voor lln die CDE gescoord hebben op de Leestempotoets • DMT 1B, 2B, 3B voor lln die CDE gescoord hebben op de Leestempotoets
	groep 5, 6, 7	<ul style="list-style-type: none"> • Leestempo groep 5, 6, 7 • AVI E5, E6, E7, AVI +, Kaart A, voor lln die CDE gescoord hebben op de Leestempotoets • DMT 3B, voor lln die CDE gescoord hebben op de Leestempotoets • lln die op DMT kaart 3 CDE scoren worden doorgetoetst met DMT kaart 2B en 1B
	groep 5, 6, 7	<ul style="list-style-type: none"> • AVI E5, AVI E6, AVI E7, kaart A voor alle lln • DMT 3B • lln die op DMT kaart 3 CDE scoren worden doorgetoetst met DMT kaart 2B en 1B

Bron: Ina Cijvat, Karin van de Mortel, CPS, 2009

*Ruwe scores op de DMT: leerlingen vergelijken met hun eigen prestaties ten opzichte van de wintersignalering. Let op! Hier is geen normering. Het gaat puur om een evaluatief moment om vooruitgang op woordniveau te kunnen constateren.

Karin van de Mortel

is als taal-leesspecialist verbonden aan CPS. Ze begeleidt en ondersteunt sbo-scholen in de verandering van hun leesonderwijs, coördineert taalpilots en werkt als landelijk leesdeskundige voor de PK